

„De Liefde in zijn leven en werken geschetst.”

Hangename uren heeft de oud-zending Coolsma mij met zijn laatste boek bereid. Aan dit werk van 337 blz. heeft de schrijver — die de 70 al achter den rug heeft — heel wat arbeid ten koste gelegd en door deze arbeidsprestatie dwingt hij den lezer eerbied af. Met liefde — dit blijkt uit alles en niet alleen uit de voorrede — heeft hij zich aan deze taak gegeven, en wat uit liefde wordt verricht, valt niet zwaar. Met voldoening kan de heer Coolsma nu neerzien op het stevig gebonden, net uitgevoerde werk, dat een „personen- en zakenregister” bevat van de hand van des schrijvers oudsten zoon, predikant te Groningen, en een „naschrift” van de eenig overgebleven dochter van Ds. De Liefde, die vol piëteit de levensschets van haar lieven vader met haar liefste wenschen doet vergezeld gaan en de hoop uitspreekt, dat velen door de lezing ervan mogen worden opgewekt te zoeken de dingen, die eeuwig blijven. Met die laatste woorden vereenigen we ons van harte en daarom wijden we een artikeltje aan Coolsma's gewaardeerde pennevrucht.

„De dingen, die eeuwig blijven.” Ja, daarvan spreekt dit boek. Wel niet uitsluitend, maar toch op de meeste bladzijden. En hoe kan het anders! De Liefde was een vurig prediker, een vlot en bekwaam schrijver, en deze prediker en schrijver heeft zijn rijke gaven ontplooid in den dienst van Jezus Christus. Hij heeft over de eeuwige dingen gepredikt onder rijken en armen, misschien onder deze laatsten wel het meest. Armen van geest — of ze tot den adelstand behoorden, of tot de smalle gemeente, dat deed er niet toe — heeft hij willen leiden aan de frissche stroomen van Gods overvloeiende genade, ontsprongen op Golgotha's heuvel. De Liefde predikte „een armen zondaar” en „een rijken Christus.” Op altijd weer nieuwe wijze, eenvoudig en pakkend, maar tevens ernstig en waardig, wist hij de zondarsliefde van den Heiland te schilderen. Stellig heeft hij zelf „Oom Adriaan” uit zijn keurige boekje: „Des Christens ontvangst en uitgaaf,” voor de aandacht gehad bij zijn evangelie-verkondiging. Of, misschien is het juist te zeggen: omdat hij het evangelie bracht naar het heerlijke beginsel: „Gij hebt het om niet ontvangen, geeft het om niet” — daarom was hij in staat zulk een figuur als „Oom Adriaan” voor den geest te plaatsen van de vele predikers, die de wet prediken en de hoorders niet alleen doen beven bij de donderslagen van den Sinaï, maar ze dan ook nog „van verre” laten staan, zonder te spreken van de liefde Gods, die voor den schuldigen zondaar alles in Christus heeft gereed gemaakt — De Liefde noodde: „Komt, want alle dingen zijn gereed!”

De Liefde heeft bovendien ontzaglijk veel geschreven! Aan het slot van Coolsma's boek wordt een lijst gegeven van zijn geschriften. Tusschen 1842 (De L. was toen 28 jaren oud) en 1869 (het sterfjaar van den auteur) vind ik 113 grootere en kleinere pennevruchten genoemd. Daaronder zijn dan: vlugschriften, leerredenen, bijbellezingen over Mattheüs en een deel van Markus, vele Kerst- en andere verhalen, ja zelfs een — vereenvoudigde en verbeterde uitgave van de Nederlandsche Concordantie des Bijbels van H. Trommius. Afzonderlijk wil ik nog noemen De Liefde's „Algemeene Geschiedenis,” een werk, waarvan met veel lof is gewaagd. Eenige jaren geleden trok een artikel in „De Nederlander” over De Liefde, als ge-

schiedschrijver, mijn aandacht. Gelukkig heeft Coolsma dit artikel, althans gedeeltelijk, opgenomen. In dit artikel van Mr. A. van Daehne van Varick wordt De Liefde in één adem genoemd o. a. met Augustinus en Bossuet. Mr. Van Varick schrijft na „veeljarig onderzoek”: „Hadden St. Augustinus en Bossuet de banen voor een Christelijke geschiedbeschouwing geopend, onze landgenoot verdient op dat terrein met hen in één adem te worden genoemd. In hoogte, in diepte, in reinheid van blik, in gloed van stijl evenaart hij die beiden; in bezielende schetsing van de Grieksche en van de Romeinsche toestanden en personen overtreft hij Bossuet.” En iets verder — na het aanwijzen van een gebrek, evenwel met de vergoelijkende woorden: „Ook de zon is niet zonder vlek” — vervolgt Mr. v. V.: „Een schat van wetenschap, ja van wijsheid, blijkt uit elk hoofdstuk, en het boek weegt op tegen een bibliotheek.” — Dat De Liefde dit belangrijk werk niet heeft voltooid, vindt zijn oorzaak in „geldelijke omstandigheden.” Voorwaar, De Liefde heeft „schrijversleed” gekend. Dit wordt ge gewaar, als ge Coolsma's boek doorleest. Maar — welk leed heeft hij niet gekend? En daarom treft u zooveel te meer de blijmoedige geloofsuiting, vooral in de schoone, innige liederen, die bij ieder bekend zijn. Zullen we hier eenige ervan afschrijven? Hoe gaarne we het zouden doen, de ruimte laat het niet toe. Maar kenmerkend is, wat ik u nu even ga meedeelen. Een week geleden zag een gast Coolsma's boek bij mij in de kamer liggen. Hij sloeg het open en zette in: „Ziet hoe dansen, ziet hoe glansen” ... En daarop een tweede, een derde. Er zou geen einde aan komen. Versjes — op de schoolbanken geleerd; en meegenomen — het leven in! Hoeveel betekenis heeft De Liefdes werk gehad voor de school! De school zeg ik, want ook de openbare school heeft gegrastuind in De Liefdes schoolboeken. Maar zij heeft moeten weglaten, wat binnen haar muren niet mag gehoord worden. Trouwens, ook de Kerk heeft zich aan verminking schuldig gemaakt. Hoogenbirk wijst er op ten aanzien van het schoone lied: „Van U zijn alle dingen.”*) Maar de Christelijke school behoefde gelukkig niet de schaar te hanteeren. Onveranderd kon zij opnemen, wat De Liefde voor de jeugd schreef. De Chr. school heeft, vooral in den laatsten tijd, veel goede lectuur, maar deze kan en mag, mijns inziens, De Liefdes onovertroffen schoolboekjes niet verdringen. Ze spreken telkens van de eeuwige dingen en wel op een wijze, dat het nooit verveelt.

Meer dan één bladzijde in Coolsma's boek handelt over De Liefdes verhouding tot de Kerk. Deze bladzijden zijn niet zonder betekenis, en ze mogen in een levensschets van De Liefde niet ontbreken. Voor een karakterteekening zijn ze misschien zelfs onmisbaar. Maar eerlijk gezegd: voor mij waren ze de taaië helft van het schoone boek. Het was mij dan, alsof ik op een Maartschen dag van de lieve lenteszon overging in den kouden Noordoostenwind. Doch ook hier geldt, dat niet alle lezers denzelfden smaak hebben.

Na de lezing van Coolsma's schets was de wensch in mijn hart: och, waren vele predikers in liefde, in ijver, in helderheid van zeggen, aan De Liefde gelijk! Hoe rijk was zijn leven en — hoe rustig zijn einde! Nu is hij daar, waarvan hij zoo aandoenlijk schoon gezongen heeft: „O, dâar te zijn, waar nimmer tranen vloeien,” met het heerlijke slot:

O! daar zijt Gij,
De Bron en Heer des levens.
Daar ben ik rein! Daar van de zonde vrij,
En eeuwig zalig tevens!
O, daar zijt Gij!

J. T.

*) In No. 2 van dezen jaargang van „Tim.”

